

OPEN BUDGET SURVEY 2019: Magyarország

Átláthatóság (Open Budget Index)	Nyilvánosság részvétele	Költségvetés felügyelete	
<h1>45</h1> <p>a 100-ból</p> <p>A magyar kormány korlátozott költségvetési információt biztosít a lakosság számára.</p>	<h1>4</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarország gyenge teljesítményt ért el a nyilvánosság költségvetési folyamatba történő bevonása terén.</p>	<h1>47</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarországon a törvényhozás korlátozott felügyeletet gyakorol a költségvetés felett.</p>	<h1>78</h1> <p>a 100-ból</p> <p>Magyarországon a számvevőszék megfelelő felügyeletet gyakorol a költségvetés felett.</p>

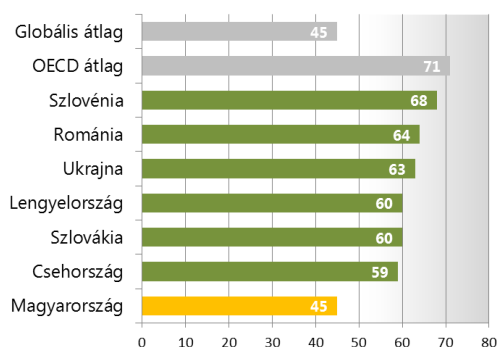
Átláthatóság (Open Budget Index)

Az Open Budget Survey multilaterális intézmények által kidolgozott, nemzetközileg elfogadott kritériumok felhasználásával, 109 mutató segítségével méri a költségvetési folyamat átláthatóságát. E mutatók révén értékelik, hogy a központi kormányzat megfelelő időben nyilvánosságra hozza-e a nyolc költségvetési kulcsdokumentumot, és hogy az ezekben található adatok teljes körűek és jól használhatóak-e.

Az egyes országok a maximális 100 pontból elért pontszámuk alapján nyerik el az Open Budget Indexben a helyezésüket. Az OBI a világon az egyetlen független, országok közötti összehasonlításra alkalmas eszköz a költségvetés átláthatóságának mérésére.

Az egyes kulcsdokumentumok értékelése			
Költségvetési szakasz	Költségvetési dokumentum	Pontszám (0-100)	Információtartalom
Előkészítés	Irányelvek	-	Nem publikált
Előkészítés	Törvényjavaslat	42	Korlátozott
Jóváhagyás	Elfogadott költségvetés	72	Megfelelő
Jóváhagyás	Polgárok költségvetése	25	Minimális
Végrehajtás	Évközi jelentés	85	Kiváló
Végrehajtás	Féléves jelentés	-	Nem publikált
Végrehajtás	Zárszámadás	64	Megfelelő
Felügyelet	Számvevőszéki jelentés	57	Korlátozott

Régiós összevetés

Magyarország a lehetséges 100 pontból elért 45-ös eredményével pont a 45 pontos globális átlagon helyezkedik el. A 2019-es érték szinte megegyezik a 2017-ös pontszámmal (46).

2017 óta a magyar kormány javította a költségvetési információk elérhetőségét:

- a Polgárok költségvetése online közzétételével.

Ugyanakkor a magyar kormány elmulasztotta megtenni az átláthatóságot javító alábbi lépéseket:

- Készített féléves jelentést, de nem hozta nyilvánosságra.
- Nem hozott nyilvánosságra költségvetési irányelveket.

A nyilvánosság bevonása

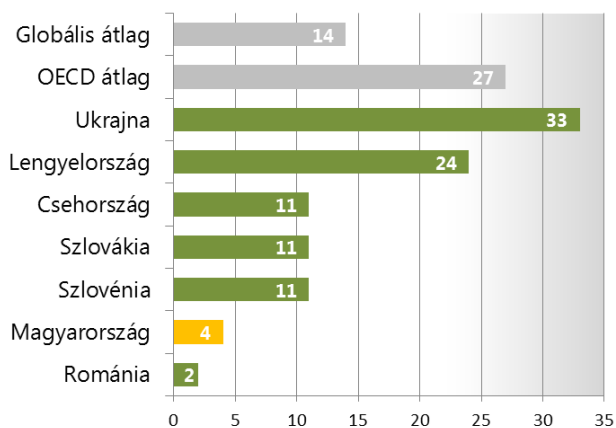
Az átláthatóság önmagában nem elegendő a kormányzás minőségének javítására. A jobb költségvetési átláthatósághoz kapcsolódó pozitív eredményeket a nyilvánosság bevonása révén lehet maximalizálni.

A nyilvánosság bevonásának értékelésére az Open Budget Survey azt vizsgálja, hogy a kormányzat milyen mértékben biztosít lehetőséget a lakosságnak, civil szervezeteknek a költségvetési folyamatban való részvételre. Ideális esetben a kormányzat, a törvényhozás, illetve a számvevőszék a teljes költségvetési folyamat alatt biztosítja ezt a lehetőséget.

A 2019-es Open Budget Survey nyilvánosság bevonásáról szóló kérdései a Global Initiative for Fiscal Transparency (GIFT, Globális Kezdeményezés a Költségvetési Átláthatóságért) nyilvánosság bevonásáról szóló alapelveihez igazodnak. Mára a GIFT alapelvei széles körben elfogadott kiindulási alappá váltak a nyilvánosság költségvetési folyamatokba történő bevonásához.

A Magyarország által elért pontszám (4 pont a lehetséges 100-ból) azt jelzi, hogy a kormány kevés lehetőséget biztosít a lakosságnak a költségvetési folyamatban való részvételre. Ez a pontszám jelentősen elmarad a 12 pontos globális átlagtól.

Régiós összevetés

A nyilvánosság bevonásának elemei		
Szereplő	Pontszám (0-100)	Értékelés
Kormányzat	13	Minimális
Törvényhozás	0	Nincs
Számvevőszék	0	Nincs

Költségvetési felügyelet

Az Open Budget Survey vizsgálja a törvényhozás, számvevőszék és független költségvetési intézmények szerepét a költségvetési folyamatban, valamint, hogy milyen mértékben képesek a költségvetési folyamat hatékony ellenőrzésére. Ezek a szervezetek kulcsszerepet játszanak a költségvetés tervezésében és végrehajtásának ellenőrzésében, mely funkciójukat gyakran az alkotmányban is rögzítik.

A törvényhozás összességében korlátozott felügyeletet gyakorol a költségvetési ciklus során. A hatékony felügyelet fő akadályai:

- A törvényhozás nem tart előzetes vitát a költségvetésről.
- A törvényhozás bizottságai nem vizsgálják a költségvetés évközi végrehajtását, és nem tesznek közzé erről Interneten elérhető jelentést.
- A gyakorlatban a költségvetés végrehajtása során a kormány nem kéri a törvényhozás jóváhagyását, mielőtt a költségvetési törvényben meghatározott irányítási egységek között csoportosít át forrásokat, költi el a tervezetten felüli bevételt vagy csökkenti a kiadásokat a bevételek elmaradása esetén.

A költségvetési folyamat felügyelete			
Szereplő	Szakasz	Pontszám (0-100)	Értékelés
Parlament	Tervezés és végrehajtás	47	Korlátozott
Számvevőszék	Végrehajtás után	78	Megfelelő

A számvevőszék megfelelő ellenőrzést gyakorol a költségvetés felett.

Törvényi felhatalmazás biztosítja, hogy belátása szerint végezhet ellenőrzéseket. Emellett a számvevőszék elnökét az Országgyűlés nevezi ki, és kizárólag országgyűlési vagy bírói jóváhagyással lehet elmozdítani, ami jelentősen növeli az intézmény függetlenségét. Végül pedig a számvevőszék megfelelő erőforrásokkal rendelkezik feladatai ellátásához.

Magyarország független költségvetési intézménye a Költségvetési Tanács. Függetlenségét törvény biztosítja, és a törvényhozás felé tartozik beszámolóval. Tevékenysége során a kormány költségvetési és/vagy makrogazdasági előrejelzésének kvalitatív értékelését végzi el.

Bár a független költségvetési intézmények még nem tekinthetők világszinten elterjedtnek, mindinkább elfogadottabb, hogy független, pártsemleges információkat biztosítsanak. Intézményi formájuk többféle lehet, a leggyakrabban országgyűlési költségvetési irodaként vagy költségvetési tanácsként látják el tevékenységüket.

Ajánlások

Az Open Budget Survey Magyarországról szóló még részletesebb adataiért, kérjük, keresse fel az [Open Budget Survey Data Explorer-t](#).

Az átláthatóság növelése

Magyarországon a költségvetési átláthatóság növelése érdekében a következő lépésekre van szükség:

- A költségvetési irányelvek és a féléves jelentés elérhetővé tétele az Interneten a nyilvánosság részére.
- A költségvetési törvényjavaslat információtartalmának bővítése a korábbi évekre vonatkozó adatok (különösen a részletes kiadási és bevételi adatok) bemutatásával, az új intézkedések számszerűsített hatásának leírásával.
- A Polgárok költségvetése tartalmazza a költségvetés tervezéséhez használt makrogazdasági előrejelzést, a lakosság részére biztosított elérhetőségeket, valamint a kormány ösztönözze a lakosságot a dokumentum tartalmával kapcsolatos visszajelzésekre.
- A Számvevőszéki jelentés mutassa be a költségvetésen kívüli alapok ellenőrzését. Ezen túl a kormány publikáljon összefoglaló jelentést a számvevőszéki jelentésben feltárt hiányosságokra adott lépésekről, míg a számvevőszék (vagy a törvényhozás) tegyen közzé jelentést a megtett lépések megvalósulásáról.

A nyilvánosság aktívabb bevonása

Magyarországon a lakosság intenzívebb bevonása érdekében a következő lépésekre van szükség:

- A kormány
 - Hozzon létre új lehetőségeket, amelyeken keresztül a költségvetés végrehajtása során is elmondhatják véleményüket a lakosok, civil szervezetek
 - Bővítse a költségvetés megalkotása során elérhető részvételi módokat, hogy mindenki elmondhassa véleményét a benyújtott költségvetéssel kapcsolatban
 - Proaktívan támogassa a hátrányos helyzetű lakosok véleményének meghallgatását

- A törvényhozás tartson bizottsági ülést a költségvetés megalkotása és végrehajtása során, amelyen a lakosság vagy civil szervezetek képviselőit is meghallgatja.
- A számvevőszék hozzon létre hivatalos módokat, hogy a lakosság érdemben részt vehessen a számvevőszéki ellenőrzésekben, valamint javaslatokat tehessen az ellenőrizendő témákra.

A felügyelet javítása

Magyarországon a hatékonyabb költségvetési felügyelet érdekében a következő lépésekre van szükség:

- A törvényhozás tartson vitát a költségvetés irányairól a törvényjavaslat benyújtása előtt és tegyen javaslatokat a készülő költségvetéssel kapcsolatban.
- A törvényhozás bizottságai vizsgálja a költségvetés évközi végrehajtását és erről tegyen közzé Interneten nyilvánosan elérhető jelentést.
- A törvényhozás gyakorolja jogát, hogy jóváhagyását kell adnia, mielőtt a kormány a költségvetési év során az elfogadott költségvetésben forrásokat csoportosít át az irányítási egységek között, elkölti a tervezetten felüli bevételeket vagy a bevételek elmaradása esetén csökkenti a kiadásokat.
- A törvényhozás költségvetési bizottsága érdemben tárgyalja meg a számvevőszéki jelentést, és tegye közzé a jelentéssel kapcsolatos meglátásait.
- A Költségvetési Tanács tegye az Interneten nyilvánosan elérhetővé az új költségvetési intézkedések költségbecslését.
- A Költségvetési Tanács tegye az Interneten nyilvánosan elérhetővé a saját makrogazdasági és költségvetési előrejelzéseiről készült jelentéseket és azok módszertanát.
- A számvevőszék külső, független auditorral vizsgálta felül ellenőrzési módszertanát, és az erről szóló jelentést tegye nyilvánossá.

Módszertan

Az Open Budget Survey nemzetközileg elfogadott kritériumrendszert használ, melyet olyan multilaterális szervezetek dolgoztak ki, mint a Nemzetközi Valutaalap (IMF), a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), a Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete (INTOSAI) a Globális Kezdeményezés a Költségvetési Átláthatóságért (GIFT). Olyan tényeken alapuló felmérésről van szó, mely jól megfigyelhető jelenségeken keresztül térképezi fel, hogy mi történik a gyakorlatban. A teljes kutatás körülbelül 18 hónapot vett igénybe 2018 augusztusa és 2020 januárja között, 117 országban mintegy 300 szakértő bevonásával. Az Open Budget Survey 2019 a 2018. december 31-ig történt eseményeket, tevékenységeket és fejlesztéseket veszi figyelembe. A felmérés némileg módosult a 2015-ös változathoz képest, hogy tükrözze a költségvetési információk elérhetővé tételének fejlődő módszereit, és nagyobb hangsúlyt helyezzen az állampolgárok bevonásának és a költségvetési felügyelet témájára.

A kérdőívre adott válaszokat általában idézetek és megjegyzések támasztják alá. Itt szerepelhetnek nyilvános dokumentumokra történő hivatkozások, a kormány hivatalos nyilatkozatai vagy egy kormánytisztviselő vagy más tájékozott szereplő személyes megkérdezése során kapott válaszok.

Az OBS felmérést az egyes országok tekintetében az ország kormányától független költségvetési szakemberek által kitöltött kérdőívek alapján állítottuk össze. Ezt közvetően minden kérdőívet értékelt egy anonim szakértő, aki ugyancsak a kormánytól független személy volt. Emellett az IBP az ország kormányát is felkéri, hogy az előzetes eredményekről mondjon véleményt, és az eredmények véglegesítése során e véleményeket is figyelembe veszi. A kérdőívet kitöltő kutatók válaszolnak az anonim szakértő és a kormány észrevételeire, és amennyiben vita alakul ki egy kérdésben, az IBP dönt a végső pontszámról az országok közötti egységes értelmezés figyelembe vételével.

Magyarország kormánya is véleményt nyilvánított az Open Budget kérdőív eredményeiről.

Magyarország Open Budget Survey felmérésének szakértője:

Hosszú Edmond

kfib.hu Közhasznú Nonprofit Kft.

1025 Budapest, Csatárka út 42-50.

edmond.hosszu@kfib.hu

További információk találhatóak az openbudgetsurvey.org honlapon:

[A 2019-es globális jelentés](#)

[Data explorer](#)

[Módszertan ismertetése](#)

[Teljes kérdőív](#)